

องค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Education Quality Assurance Factors of Basic Education School

อุดม อรุณราช* ประเสริฐ อินทร์รักษ์*

Udom Arunrat* Prasert Intarak*

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*

Department of Educational Administration, Silpakorn University*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยตารางประมาณขนาดของ ทาโร ยามาเน ที่ความเชื่อมั่น 90 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรงเรียน หลังจากนั้นทำการเลือกโรงเรียน โดยวิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน ซึ่งการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท กำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ 1 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายนอก 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับร่างองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) องค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 2) ทรัพยากรการบริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 3) การบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการเรียนการสอน มี 11 ตัวบ่งชี้ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มี 6 ตัวบ่งชี้ 6) เครือข่ายความร่วมมือ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) คุณภาพผู้เรียน มี 11 ตัวบ่งชี้
- 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to determine the factors of education quality assurance of basic education school and 2) to verify the factors of education quality assurance of basic education school. The samples composed of 100 basic education schools which determined by Taro Yamane sample size table at the confidence level of 90%. The sample was obtained from stratified random sampling. The respondents from each school were a school director, teacher who was responsible for education quality assurance and a school board committee, totally 300 respondents. The research instruments were 1) the questionnaire of the education quality assurance of basic education school 2) the questionnaire and 3) the confirmatory factor analysis questionnaire of the education quality assurance of basic education school. The statistics for analyzing the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standards deviation, confirmatory factor analysis and content analysis.

The research findings revealed that :

1) The factors of education quality assurance of basic education school consisted of 7 factors and 53 indicators included : 1) Administrators' Leadership composed of 7 indicators 2) Administrative resources composed of 7 indicators 3) Management composed of 6 indicators 4) Teaching and learning management composed of 11 indicators 5) Supervision, monitoring and evaluation composed of 6 indicators 6) Cooperation network composed of 5 indicators and 7) Learner quality composed of 11 indicators

2) The factors of education quality assurance of basic education school were verified with accuracy, propriety, feasibility and utility.

Keywords: Education Quality Assurance

บทนำ

จากปัญหาวิกฤตของการศึกษาไทยที่สะสมมานาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความแตกต่างของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระหว่างสถานศึกษา ปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็กในชนบท ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง แม้กระทั่งการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา แต่ก็บริหารและจัดการที่ขาดความรับผิดชอบต่อผู้เรียน มุ่งผลิตในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ และผลิตกำลังคนไม่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ผู้สำเร็จการศึกษาขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ส่งผลกระทบต่อผลิตภาพของกำลังแรงงาน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในขณะนี้ ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 เป็นแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ อาทิ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษแห่งอเมริกาสู่ศตวรรษแห่งเอเชีย แรงขับเคลื่อนในระดับภูมิภาคซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ภายใต้กรอบความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคี อาทิ การรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน การรวมกลุ่มของเอเชียตะวันออก รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงแกนอำนาจจากภาครัฐและเอกชนสู่ภาคประชาชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เกิดขึ้นบนโลก ภายใต้ทุนนิยมโลกที่ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ รวมทั้งแรงกดดันจากภายในประเทศที่

เป็นปัญหาวิกฤติเช่นกัน อาทิ ความเหลื่อมล้ำของโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ปัญหาวิกฤติด้านความมั่นคง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและครัวเรือน รวมทั้งปัญหาการก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ที่สามารถยกระดับการพัฒนาการศึกษาแบบก้าวกระโดด ซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นสะพานเชื่อม และนำพาองค์ความรู้อันมากมายมหาศาลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างรอบด้าน ที่ทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมมือกันค้นหาทางออก

การจัดการศึกษาภาคบังคับของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในเชิงระบบ พบปัญหาและข้อจำกัดที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านปัจจัย ปัจจัยนำเข้าด้านผู้เรียนซึ่งเป็นตัวป้อนของระบบการจัดการศึกษาภาคบังคับในชนบทห่างไกล ส่วนใหญ่เป็นเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก ถูกทอดทิ้งให้อยู่กับคนชรา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นสาเหตุให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจให้เป็นไปตามวัย เด็กจึงขาดความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของของปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ที่เกิดตั้งแต่ระดับปฐมวัย สะสมต่อเนื่องถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ สถานภาพของครอบครัวและการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์โลก การรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมและปัญหาสังคมอื่นๆ เช่น สารเสพติด ส่งผลให้เด็กบกพร่องทางสติปัญญาและอารมณ์ ก้าวร้าวรุนแรง และพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นทุนและปัจจัยที่มีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างมากในระบบบริหารจัดการศึกษาภาคบังคับของประเทศ

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ คุณภาพของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษาโดยภาพรวมของสถานศึกษา ยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสะท้อนได้อย่างชัดเจน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทย คุณภาพของแรงงานไทยและพฤติกรรมทางสังคมของคนไทย จนหน่วยงานและสถานประกอบการจำนวนมากเริ่มดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาคนของตนเอง ทำให้รัฐต้องทบทวนบทบาทในการจัดการศึกษาใหม่ ปรับบทบาทจากภาครัฐเป็นหน่วยจัดการศึกษา เป็นหน่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นให้ร่วมจัดและจัดการศึกษาโดยตรงมากขึ้น ซึ่งปัญหาของครูผู้สอนถือว่าสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ปัญหาที่สะสมมายาวนาน คือ สถานศึกษาขาดอัตราค่าจ้างครู ครูไม่ครบชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพครูยังมีคุณภาพและมาตรฐานไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ไม่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ การจัดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพเมื่อเทียบเคียงกับการจัดการศึกษาของประเทศอื่นที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษา แม้ในประชาคมอาเซียนประเทศไทยยังถูกประเมินว่ามีคุณภาพการจัดการศึกษาต่ำ ผลงานอยู่ลำดับท้ายๆ ของกลุ่มประชาคมอาเซียน

3. ด้านผลผลิต ผลผลิตระหว่างดำเนินการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พบว่า ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการวัดผลระดับชาติ (NT, ONET) และการประเมินระดับนานาชาติ (PISA) และมีสถานศึกษาภาคบังคับส่วนหนึ่งไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐาน (สมศ.) รวมทั้งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นกระบวนการภายในที่สำคัญ แต่ยังไม่ได้ขับเคลื่อนทั้งระบบอย่างมีคุณภาพ จึงทำให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่พอใจต่อการจัดการศึกษาภาคบังคับ ประกอบกับองค์กรและสถาบันระดับนานาชาติ เช่น World Economic Forum (WEF) เป็นต้น ประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยว่ามีคุณภาพต่ำ การบริหารจัดการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน แม้รัฐบาลไทยได้ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาเป็นลำดับสำคัญสูงสุดต่อเนื่องหลายปี

นอกจากนี้ สำนักทดสอบทางการศึกษา ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย : พหุกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมิน ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่นำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง และระดับควรพัฒนา ที่มีต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากการดำเนินการ 8 การดำเนินการ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกการดำเนินการ จะเห็นว่า สถานศึกษาที่สามารถนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง และระดับควรพัฒนามีการดำเนินการในลำดับที่ตรงกัน 3 ลำดับ คือ การดำเนินการด้วยค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงที่สุด คือ ด้านที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการดำเนินการด้วยค่าเฉลี่ยระดับ การปฏิบัติต่ำที่สุด 2 ลำดับสุดท้าย คือ ด้านที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามลำดับ สถานศึกษาที่สามารถนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็งมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่า สถานศึกษาที่นำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับควรพัฒนา ในทุกการดำเนินการ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ พบว่า สถานศึกษาที่นำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าสถานศึกษาที่นำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ ในสถานศึกษาอยู่ในระดับควรพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกการดำเนินการ เมื่อเปรียบเทียบ รูปแบบการนำระบบประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง และอยู่ในระดับ ควรพัฒนา พบว่า สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง จะเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยการกระจายอำนาจสู่ฝ่าย กลุ่ม หรืองานต่างๆ ในสถานศึกษา มีการตั้งทีมงานคุณภาพเพื่อดูแลระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หรือบูรณาการระบบประกันคุณภาพภายใน เข้ากับระบบ/โครงสร้าง/งานของสถานศึกษา และยึดคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของการใช้ระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา มากกว่าสถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับควรพัฒนา ทั้งนี้ สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ใน ระดับควรพัฒนาจะใช้มาตรฐานของ สพฐ. และดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในตามกฎหมายกระทรวง อันประกอบด้วย 8 การดำเนินการ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ ในสถานศึกษาอยู่ ในระดับเข้มแข็งและระดับควรพัฒนาต่างก็กล่าวถึงการใช้วงจรคุณภาพเดมมิง PDCA (Plan- Do-Check-Act) ในการนำระบบประกันคุณภาพไปใช้ในสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบผลจากรูปแบบการนำ ระบบประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายใน ไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็ง และอยู่ในระดับควรพัฒนา พบว่า สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับเข้มแข็งจะมีผลงาน ที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนที่โดดเด่นหรือมากกว่า สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับควรพัฒนา กล่าวคือ การผ่านการรับรอง จาก สมศ. ผู้บริหาร สถานศึกษาและ/หรือครูผู้สอนได้รับรางวัลต่างๆ อย่างหลากหลาย ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับ ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีการนำระบบการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับควรพัฒนา พบปัญหาครูและบุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความ

ตระหนัก และ ไม่ศรัทธาในการใช้ระบบประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากสภาพดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาการกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้ถูกกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดมาโดยตลอด ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งควรประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ใดบ้างมาเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาของชาติ จึงใช้แนวคิดทฤษฎีของนักศึกษามาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพหุองค์ประกอบ
2. องค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลการยืนยันองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน การดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) หาร่างองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างเครื่องมือการวิจัย 3) เก็บข้อมูลและวิเคราะห์องค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) ยืนยันองค์ประกอบและการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรง และผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ 1 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายนอก 1 คน รวมจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับร่างองค์ประกอบ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิมเลขคณิต (Aritmatic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 2) ทรัพยากรการบริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 3) การบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการเรียนการสอน มี 11 ตัวบ่งชี้ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มี 6 ตัวบ่งชี้ 6) เครือข่ายความร่วมมือ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) คุณภาพผู้เรียน มี 11 ตัวบ่งชี้

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบจากองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ทรัพยากรการบริหาร 3) การบริหารจัดการ 4) การจัดการเรียนการสอน 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 6) เครือข่ายความร่วมมือ และ 7) คุณภาพผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ สมมติฐานข้อที่ 1 คือ องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพหุองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำขององค์กรต้องมีภาวะผู้นำ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลทั้งด้านการเรียนการสอน และงานอื่นในสถานศึกษา และอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สถานศึกษาจึงจะมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด สอดคล้องกับรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษาของประเทศสิงคโปร์ (School Excellence Model : SEM) ซึ่งประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) การบริหารจัดการบุคลากร (4) ทรัพยากร (5) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (6) ผลลัพธ์ด้านการดำเนินงานและการบริหารจัดการ (7) ผลลัพธ์ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร (8) ผลลัพธ์ด้านสังคมและการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา และ (9) ผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ สอดคล้องกับ โจเซฟและจูเซฟ (Joseph and Juseph) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา โดยมีการตรวจสอบการรับรู้ของนักเรียนนิวซีแลนด์ ที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านโอกาสทางอาชีพ มี 2 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านโปรแกรมการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านค่าใช้จ่ายและเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านลักษณะทางกายภาพ มี 3 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ และ 7) ด้านอื่นๆ ได้แก่ อิทธิพลของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ การศึกษาวิจัยของ ณัฐตะวัน ลิมประสงค์ ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต พบว่า องค์ประกอบ การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การบริหารจัดการ (2) การวางแผน (3) การประเมิน ผลการปฏิบัติงาน (4) การนำผลการประเมินไปใช้ และ (5) ภาวะผู้นำ เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยของ คงศักดิ์ ชมชุม ได้ทำการวิจัย มาตรฐานและตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาด้านอุตสาหกรรม การบิน พบว่า องค์ประกอบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาด้านอุตสาหกรรมการบิน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) มาตรฐานด้านเรียนการสอน (2) มาตรฐานด้านผู้สอน (3) มาตรฐานด้านหลักสูตร (4) มาตรฐานด้านผู้เรียน (5) มาตรฐานด้านเครือข่ายพัฒนาผู้เรียน (6) มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพ และ (7) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สมรัฐ แก้วสังข์ ได้ทำการวิจัย องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต

พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ (1) บริหารทรัพยากรบุคคล (2) บริหารงานวิชาการ (3) บริหารแบบมีอาชีพ (4) บริหารควบคุมคุณภาพ (5) การบริหารเทคโนโลยี และนวัตกรรม (6) การบริหารขวัญและกำลังใจ และ (7) การบริหารการสื่อสาร เช่นเดียวกับ เกษม อุณมณีนันท์ ที่ได้ทำการวิจัย แนวปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ด้านจัดการเรียนรู้ ด้านบริหารและจัดการศึกษาด้านพัฒนาชุมชนและสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านขวัญและกำลังใจ และด้านผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับการประเมินมาตรฐานการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งเกณฑ์ในการประเมิน ได้แก่ การเรียนรู้ ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การสอนที่มีประสิทธิผลของครู ความเป็นผู้นำกับการจัดการของผู้บริหารโรงเรียน การบริหารนโยบายและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ การสร้างเสริมความปลอดภัยและเคารพวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้น องค์ประกอบที่ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบที่ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ สามารถนำการควบคุม กำกับ ติดตามการจัดการศึกษามาใช้ โดยยึดมาตรฐานการศึกษาเป็นทิศทางในการพัฒนา และผู้บริหารต้องมีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิซา ลาร์สัน (Lisa Larson) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผู้บริหารโรงเรียนในรัฐมินนิโซตา จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินผลงานของผู้บริหาร ประกอบไปด้วยสมรรถนะหลัก 7 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ 2) ภาวะผู้นำด้านการสอน 3) ภาวะผู้นำด้านการบริหาร 4) ภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรม 5) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร 6) ภาวะผู้นำกับบุคลากรในโรงเรียน และ 7) ภาวะผู้นำด้านจริยธรรมและวิชาชีพ สอดคล้องกับ เก็กนก เอื้องวงศ์ ที่ทำการศึกษายกย่องที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัย ด้านภาวะผู้นำ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านบุคลากร โดยประกอบไปด้วยการที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นทุ่มเท สนใจใฝ่รู้ ใช้ทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารแบบเข้มงวด การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี คือมีความสัมพันธ์ที่ดี มีแบบแผนการทำงานเป็นทีม มีตัวแบบการเป็นครูที่ดี การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเห็นคุณค่าการประเมิน รวมทั้งการที่ครูมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในการสอน สนใจใฝ่รู้ และเชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษานำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนั้นโครงสร้างการประสานงานที่คล่องตัว และมีบุคลากรหรือคณะทำงานรับผิดชอบงานประกันคุณภาพ กลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่ชุมชนและกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญกับสถานศึกษาและสนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนมีกฎหมาย/นโยบายต้นสังกัด ผลักดันให้โรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพ รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนอย่างจริงจัง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การที่วัฒนธรรมองค์กรมีลักษณะแตกแยกแข่งขัน ไม่ให้เกียรติและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขาดการยอมรับความสามารถของเพื่อนครู ครูไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และครูไม่เพียงพอ ขาดความรับผิดชอบต่อความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีทัศนคติไม่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ธาณีย์ กิตติกาญจน์โสภณ วีระ วงศ์สรรค์ และ เพ็ชรรัตน์ ฮี

มินกุล ได้ศึกษาการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลในสถาบันศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิผล ได้แก่ 1) การติดตามกำกับดูแล (Monitor) 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Promoted Participation) 3) การพัฒนาบุคลากร (Development) และ 4) ภาวะผู้นำ (Leadership) เช่นเดียวกับ ศิริพร ตันติยะมาศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่าย โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการบริหาร เครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานครมี 8 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม และ 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ทฤษฎีการบริหาร ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทฤษฎีการบริหาร เป็นหัวใจของการบริหารและจัดการศึกษา ทฤษฎีในการบริหาร ที่สำคัญคือ 4 Ms ได้แก่ คน(Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และ การจัดการ (Management) ทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียน การสอนหรือพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เป็นการช่วยส่งเสริมงาน วิชาการให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่นๆในสถานศึกษา เป็นตัวกลางที่กระตุ้นทำให้กิจกรรมของ สถานศึกษาดำเนินไปได้ มีบทบาทต่อการดำเนินการกิจของสถานศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และสิ่งที่ สำคัญคือการพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับ จอห์นสโตน (Johnstone) ได้ศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับท้องถิ่นในประเทศ อินโดนีเซีย โดยการวิเคราะห์ตัวประกอบ ผลการศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) งบประมาณและบุคลากร ได้แก่ ครูปฏิบัติการสอน อัตราเงินเดือนและเงิน บำเหน็จของครู จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์งบประมาณทางการศึกษา จำนวนบุคลากรในโรงเรียน ค่าใช้จ่าย จากเงินที่ได้รับบริจาค ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากรัฐบาล ค่าใช้จ่ายเงินเดือนครู ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินบำเหน็จ ค่าใช้จ่าย ที่เป็นอุปกรณ์การศึกษา เงินเดือนบุคลากร เป็นต้น 2) คุณภาพและปริมาณครูในโรงเรียน ได้แก่ วุฒิการศึกษา ของครู ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา การใช้สื่อการสอนของครู จำนวนวิชาที่เปิดสอน ค่าใช้จ่าย ด้านอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น 3) สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงเรียนของ นักเรียนในหนึ่งสัปดาห์ พื้นที่ห้องเรียนต่อนักเรียน จำนวนนักเรียนต่อครู และจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน และ 4) ภาระหน้าที่ของครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์ เงินพิเศษนอกเหนือหน้าที่การสอน จำนวนห้องต่อครูต่อจำนวนนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ โจเซฟและจูเซฟ (Joseph and Juseph) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ การจัดการศึกษา โดยมีการตรวจสอบการรับรู้ของนักเรียน นิวซีแลนด์ที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยของการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพมี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านโอกาสทางอาชีพ มี 2 ตัวบ่งชี้ 3) ด้าน โปรแกรมการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านค่าใช้จ่ายและเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านลักษณะทางกายภาพ มี 3 ตัว บ่งชี้ 6) ด้านที่ตั้งของสถานศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ และ 7) ด้านอื่นๆ ได้แก่ อิทธิพลของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และ บุคคลทั่วไป ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าว สามารถเป็นข้อแนะนำที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและ เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคตได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุรวี คุนาลัย ได้ศึกษาปัจจัยแห่ง ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของการประกันคุณภาพการศึกษาเรียงลำดับความสัมพันธ์ ดังนี้ ทิศนคติต่อการประกันคุณภาพ ความพร้อม ด้านทรัพยากร วัฒนธรรมคุณภาพ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่วนประเภทหน่วยงาน และขนาดหน่วยงานมี ความสัมพันธ์ต่อปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในขณะที่ประสบการณ์ในการบริหารไม่มีความสัมพันธ์

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญมากอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพตามที่กำหนดได้ โดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาโดยมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อบรรลุตามเป้าหมายรายปี มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา รวมถึงการมีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น นอกจากนี้สถานศึกษายังต้องมีแนวทางและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย และที่สำคัญสถานศึกษาต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มีคำอธิบาย คือ เป็นการจักระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศิริพร ตันติยะมาศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานครมี 8 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม และ 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม นอกจากนี้องค์ประกอบด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ด้านประสิทธิผลก็ถือว่ามีความสำคัญ ซึ่งองค์ประกอบด้านประสิทธิผลมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน มีการประเมินผล นำผลการประเมินมาวางแผนปรับปรุงพัฒนางาน ติดตามประเมินผลงาน เป็นต้น 2) ด้านผลการพัฒนา ได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนางาน ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานสอดคล้องกับแผนพัฒนา และมีการขยายผลความสำเร็จ และ 3) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพ มีการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ การติดตามและประเมินผล และมีนวัตกรรมที่เป็นขั้นตอนการทำงาน

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประกอบการสอน มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน หากพบปัญหาต้องมีการวิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ ปีเตอร์

(Peter) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของการกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นเหมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุก และได้มีการสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ องค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นุชนรา รัตนศิริประภา ได้ศึกษารูปแบบการจัดการซัพพลายเชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการจัดการ ซัพพลายเชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การจัดระเบียบระบบงาน 3) การเน้นการเรียนการสอน 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) การมีส่วนร่วม 6) การจัดการความสัมพันธ์ 7) การจัดการความเสี่ยง 8) การจัดการสมรรถนะบุคคล และ 9) การประกันคุณภาพ ในส่วนของการเน้นการเรียนการสอน ประกอบด้วย 10 ตัวแปร คือ (1) สถานศึกษามุ่งความสำเร็จทางวิชาการตามศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกวิถีทาง (3) สถานศึกษาวิเคราะห์และปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและสังคม (4) สถานศึกษาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลาย ครอบคลุมให้นักเรียนได้เลือกศึกษาตามความต้องการ ความสามารถ (5) แผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีโครงสร้างชัดเจนให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะครบทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยอย่างสมดุล (6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและวัยของผู้เรียน (7) มีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน และสอนเสริมนักเรียนที่เรียนดีอย่างเหมาะสมและทั่วถึง (8) ครูมีความเชี่ยวชาญในการสอน และมีวิธีการเรียนที่เหมาะสม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (9) ครูมีความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ (10) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคำอธิบาย คือ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลมีความสำคัญมาก ควรดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและมีความเข้มแข็ง และเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใช้ทักษะในการปฏิบัติการ และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้ครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพ

ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และคุณภาพของนักเรียนได้ตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด โดยสถานศึกษาต้องมีระบบการนิเทศการสอน และนำผลไปปรับปรุง พัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีระบบและกลไกในการประเมินคุณภาพภายในที่สอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ วีระ วงศ์สรรค์ และ เพ็ชรรัตน์ ฮีมินกุล ได้ศึกษาการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในสถาบันศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ 1) การติดตามกำกับดูแล (Monitor) 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Promoted Participation) 3) การพัฒนาบุคลากร (Development) และ 4) ภาวะผู้นำ (Leadership) เช่นเดียวกับ วันทนา เนื่อน้อย ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจใน การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขาดการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สำหรับ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายตามหลักสูตรและ แนวทางการจัดการศึกษา ควรมีการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ควรให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน และการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ควรจัดทำแผนและปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และควรมีการประเมินนิเทศ ติดตามโครงการต่าง ๆ อย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.6 องค์ประกอบที่ 6 เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการ สถานศึกษาไม่อาจดำเนินการโดยสถานศึกษาเพียงลำพังได้ จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมาร่วมกันดำเนินการ ดังเช่นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มี การแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่าง ชุมชน นอกจากนี้ ในมาตรา 40 ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนา อื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่างๆ ของ สถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด มีส่วน ร่วมในการวางแผน กำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมาย ในส่วนของผู้ปกครองและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และสถานศึกษาต้องมี เครือข่ายทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ องค์กร ภาควิชาที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม กับ สถานศึกษาในการวางแผนและขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สอดคล้องกับ ศิริพร ตันติยะมาศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม และ 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ธาวิณี กิตติกาญจน์โสภณ วีระ วงศ์สรรค์ และ เพ็ชรรัตน์ ฮีมินกุล ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลในสถาบันศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิผลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ 1) การติดตามกำกับดูแล (Monitor) 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Promoted Participation) 3) การพัฒนาบุคลากร (Development) และ 4) ภาวะผู้นำ (Leadership) สอดคล้องกับ จำนงค์ จันวิจิตร ที่ทำการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู ในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู ในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านที่มีปัญหา การดำเนินงานน้อยที่สุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรดำเนินงานโดยการจัดประชุมชี้แจงครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันวางแผนดำเนินงาน ทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรใช้วงจรคุณภาพ PDCA และให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.7 องค์ประกอบที่ 7 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ เป็นองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คุณภาพผู้เรียนเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้โดยสถานศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้ปกครอง สังคมคาดหวังจะให้เกิดกับตัวผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด มีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย และมีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มีคำอธิบายคือ ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วย ความสามารถในการ

อ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่าองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 2 คือองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการค้นพบของผู้วิจัย ในการทำวิจัยเล่มนี้ ได้ทำตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 หาร่างองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาวิเคราะห์ สรุปรวบรวม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากนั้นจึงนำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ (content synthesis) เกี่ยวกับองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการเขียนเป็นความเรียงขนาดยาว (monograph) แล้วสร้างแบบสอบถามนำไปถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันร่างองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive method) จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ และประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา จากนั้นจึงสรุปการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ เกี่ยวกับองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และความคิดเห็นจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำมากำหนดเป็นร่างองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือการวิจัย โดยผู้วิจัยนำร่างองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionative) จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบด้วยเทคนิค IOC (Index of item objective congruence) และได้ค่า IOC ของแต่ละข้อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.8 – 1 จากนั้นจึงปรับปรุง แก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) โดยผู้วิจัยนำไปทดลองกับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ โรงเรียนละ 3 คน รวม 10 โรงเรียน คิดเป็นแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 30 ฉบับ หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 ขั้นที่ 3 เก็บข้อมูลและวิเคราะห์องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรง ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ 1 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายนอก 1 คน รวมจำนวน 300 คน ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืน

แบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมและเวลา ได้ใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน หรือทางออนไลน์ (Google form) โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.00 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่อไปนี้เป็น ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล (Model) ข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลทฤษฎีที่กำหนดขึ้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ ขั้นที่ 4 ยืนยันองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการพัฒนา มายืนยันด้วยการสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับกระทรวง ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ได้พิจารณาประเด็นมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมต่อไป จากกระบวนการที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการจัดทำเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ จึงทำให้องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐตะวัน ลิมประสงค์ ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การบริหารจัดการ (2) การวางแผน (3) การประเมิน ผลการปฏิบัติงาน (4) การนำผลการประเมินไปใช้ (5) ภาวะผู้นำ และได้ทำการยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากข้อค้นพบที่พบว่าความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเฉลี่ยสูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ วางแผนกำหนดนโยบายของสถานศึกษาสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. จากข้อค้นพบที่พบว่าความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเฉลี่ยสูงเป็นอันดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาก็เป็นเรื่องที่สำคัญมากเช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปสู่สถานศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะด้านงบประมาณและด้านบุคลากร
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

5. ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน เครือข่าย องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ
6. หน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารโรงเรียน ควรจัดหาทรัพยากรการบริหารให้เพียงพอต่อการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการประเมินคุณภาพตามองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการวิจัยองค์ประกอบต่างๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2546). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม อุ่นมณีรัตน์. แนวปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559.
- คงศักดิ์ ชุมชุม. (2557). มาตรฐานและตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาด้านอุตสาหกรรมการบิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จำนงค์ จันวิจิตร. (2559). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์. (2556). การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ, วีระ วงศ์สรรค์ และ เพ็ชรรัตน์ อิมินกุล. (2560). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลในสถาบันศึกษาเอกชน. วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 7, 1 (มกราคม-เมษายน) : 55-56.
- นุชนรา รัตนศิริประภา. (2552). รูปแบบการจัดการซัพพลายเชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วันทนา เนื่อน้อย. (2559). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศิริพร ตันติยะมาศ. (2550). รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมรัฐ แก้วสังข์. (2557). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรวี คุนาลัย. (2555). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาภาคบังคับ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). บทคัดย่อและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการวิจัย รูปแบบการนำระบบประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย : พหุกรณีศึกษา. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://bet.obec.go.th/index/?p=6585>.
- Best, J. W. & Kahn J. V. (2006). *Research in Education* . 10th ed. Massachusetts : Pearson Education Inc.,
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of Psychological Tests*, 4th ed. New York : Harper & Row Publisher.
- Johnstone, James N. (1981) *Indicators of education system*. London: Unesco.
- Joseph, Mathew and Beatriz Joseph. "Service quality in education: a student perspective," *Quality Assurance in Education* 5, 1 (1997).
- Likert, R. (1967). *The Human Organization : Its Management and Values*. New York : McGraw-Hill.
- Lisa Larson. "Evaluating Minnesota's School Principals (2012). Accessed 12 October 2020. Available from. [http:// www.house.mn/hrd/hrd.htm](http://www.house.mn/hrd/hrd.htm).
- Peter, C. "Quality Assurance and Quality Management: Complementary but Different Functions," *Evaluation News and Note* 2, 2 (1993).
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed, New York : Harper & Row Publishers, Inc.